

Školovanje romske djece

NEKI NOVI UZORI

Amir Sužanj

Prije samo nekoliko godina romska djeca koja završe osnovnu školu bila su prava rijetkost. Ni sama romska udruženja nisu imala mehanizme da motivišu veći broj učenika da završavaju škole na različitim nivoima. Međutim, djelovanje nekoliko nevladinih organizacija i pojedinci iz romskih udruženja upornim radom mijenjaju situaciju – značajnom materijalnom i moralnom podrškom romskim učenicima zabilježen je osjetan porast broja romske djece koja završavaju škole. Mjere državnih institucija u sklopu obaveza iz Dekade Roma daleko su ispod potrebnog nivoa, ali se uprkos poteškoćama i predrasudama, u ovom trenutku u Bosni i Hercegovini školuje se više od trećine romske djece, koja sve češće uzore vide među svojim sunarodnicima sa fakultetskom diplomom.

Mlada Sarajka **Helena Bešić** je polovinom juna zajedno sa svojim školskim kolegama proslavila završetak srednje škole. Za razliku od većine njenih školskih kolega, koji dolaze iz socijalno sigurnijih porodica, Helenina školska diploma je pravi podvig. Kao i većina romske djece, dolazi iz siromašne romske sredine, iz porodice koja živi u vrlo teškim uslovima. Završetak školovanja označiće veliku promjenu u životu, ne samo za ovu vrijednu djevojku, nego i za cijelu njenu porodicu. Odmah se zaposlila, ali to nije kraj njenih planova.

“U salonu sam počela raditi i radim evo već dva i po mjeseca. Planiram ostati na poslu, a kasnije namjeravam možda upisati i fakultet.”

Helena je već sada uzor mnogim romskim dječacima i djevojčicama, koji u njenom uspjehu vide siguran dokaz da se radom i upornošću može pobijediti siromaštvo, ali i predrasude koje većinu romske djece prate od samog početka školovanja. Njen uspjeh je, što je još značajnije, velika lekcija i za roditelje romskih učenika. Za razliku od nekih ranijih vremena, kad su Romi svoju djecu upisivali u školu samo da bi dobili potvrde za razne vrste socijalne pomoći, danas oko 30 posto romske djece ozbiljno pohađa nastavu, odlučno da završi školu, potvrđuje predsjednik Romskog informativnog centra **Dervo Sejdić**.

“Ako nastavimo ovim trendom, za nekih desetak godina ćemo u Bosni i Hercegovini imati vrlo obrazovanu romsku omladinu, što će umnogome promijeniti ne samo sliku o Romima, nego i poziciju Roma u bosanskohercegovačkom društvu.”

I sami aktivisti romskih organizacija smatraju da je za ovu iznenadnu ekspanziju obrazovanja mladih Roma zaslužno nekoliko nevladinih i međunarodnih organizacija, u prvom redu Fond “Otvoreno društvo Bosne i Hercegovine” i organizacija “Obrazovanje gradi BiH”. Aktivisti tih organizacija napravili su studiozne programe, ne samo za pomoć romskim porodicama da školuju svoju djecu, nego i za motivaciju djece. Fond “Otvoreno društvo” je u posljednjih sedam godina uložio oko pola miliona maraka u obrazovanje mladih Roma i nastaviće provoditi ove projekte i ubuduće, najavljuje izvršna direktorica Fonda **Dobriša Govedarica**.

“Romska zajednica ne može prekinuti taj čarobni i nesretni krug siromaštva ukoliko se njihova djeca ne obrazuju. Romske orgnaizacije, međutim, same ne mogu podnijeti taj teret i mi smo smatrali da je naša obaveza da pomognemo i učestvujem o u ovom procesu”

Ovaj uspjeh na planu školovanja romske djece, međutim, ne prate adekvatne aktivnosti državnih institucija. Bosna i Hercegovina se pridružila Dekadi Roma sa izvjesnim zakašnjenjem, a i rezultati nakon preuzimanja obaveza iz Dekade nisu na nivou koji su očekivala romska udruženja. Pored toga predstavnici Roma i njihovih udruženja upozoravaju kako su pojedini krugovi napravili mnoge malverzacije zbog kojih Romi nisu ni vidjeli znatan dio sredstava namijenjenih njima. Predsjednik udruženja “Euro Rom” iz Tuzle **Nedžad Jusić** tvrdi da su državne institucije samo djelimično ispunile obaveze preuzete zakašnjelim pristupanjem Dekadi Roma u septembru 2008. a u 2011. godini potpuno je izostala najavljena podrška Vijeća ministara.

“Stalno slušamo kako se milioni i milioni maraka odvajaju za Rome. Istina je to da je država Bosna i Hercegovina odvojila ukupno šest miliona maraka za sprovedbu akcionih planova u pogledu zapošljavanja, zdravstvene zaštite i stambenog zbrinjavanja. Prema našim informacijama, dodatno je bilo negdje oko 4 miliona maraka donatorskih sredstava.”

Osjetan polet među mladim Romima na planu obrazovanja mogao bi biti ugrožen i zbog

nespremnosti društva da prati ovaj pozitivan trend. Koordinatorica Romskog informativnog centra u BiH **Sanela Bešić** navodi da su zbog predrasuda mnoga vrata zatvorena čak i Romima s fakultetskom diplomom, što bi u budućnosti moglo negativno uticati na romske učenike.

“Poslodavci su ti koji jednostavno nemaju želje da uposle Rome. Nažalost, opet se vraćamo na one predrasude da nam se ne vjeruje, da smo neradnici, da ne želimo da radimo... Jednostavno nemamo prilike, nemamo šanse da radimo. Mi imamo primjer diplomiranog ekonomiste koji je tri godine tražio posao u svojoj branši, i nije ga mogao naći.”.

Romska udruženja potajno se nadaju da bi ulazak Hrvatske u Evropsku uniju mogao donijeti pozitivne pomake u cijelom regionu kad je riječ u uključivanju Roma u društvene tokove. Ta zemlja je zbog same svoje pozicije prema Evropskoj Uniji napravila značajne uspjehe u zaštiti manjinskih prava, pa tako i prava Roma. Druge zemlje u regionu pitanju manjinskih prava pristupaju mnogo manje ozbiljno, a dokaz za to u Bosni i Hercegovini je nikad provedena presuda Evropskog suda za ljudska prava u predmetu Sejdić – Finci. Ipak, romski predstavnici vjeruju da bi i druge balkanske zemlje mogle slijediti primjer Hrvatske zbog sopstvenih interesa na putu prema evropskim integracijama

xxx

Tekst je napravljen u okviru projekta ONLINE MEDIJSKA LEPEZA LJUDSKIH (NE)PRAVA U BIH koji podržava Internews, Sarajevo